

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa Investeeringud
maapiirkondadesse

Kanamunade turukorralduslikud nõuded ja märgistamise erinõuded

Günter Võro

Kalapüügi- ja turukorralduse osakond

5. Mai 2022

1

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Seadusandlus

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, 17.12.2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus.
- Komisjoni määrus (EÜ) nr 589/2008, 23. juuni 2008, milles sätestatakse nõukogu määruse (EU) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad munade turustusnormide kohta.
- Maaeluministri 21.04.2015.a. määrus nr 37 „Märgistamise täpsemad nõuded kanamunade turustamise korral“.

2

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Turukorralduslike nõuete eesmärk:

Euroopa Liidus (EL) müüdavatele kanamunadele ja nende pakenditele kehtivad turukorralduslikud märgistusnõuded.

- tagada tarbijale aus ja korrektne info, et oleks võimalik langetada õigeid otsuseid
- tarbija saab teha teadliku valiku, kui teab kanamunade märgistusnõudeid
- teadlik tarbija ostab kanamune nendel oleva tootekoodi järgi.
- tarbija petmise ärahoidmine nt kolmandatest riikidest pärit munadel ja munakarpidel nõuetelevastava märgistuse olemasolu.

3

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Kanamunad

- Liigi Gallus gallus kuuluvate kanade koorega munad mis kõlbavad otse inimtoiduna tarbimiseks või munatoodete valmistamiseks ning mis ei ole pragunenud, hauduma pandud ega keedetud. Need on siis põhiliselt värsked A-klassi munad, mida liigitatakse lisaks ka kaalu järgi.
- Tööstusmunad – muuks otstarbeks ette nähtud munad. B-klassi munad, mis tarnitakse toiduainetööstusele ja muule tööstusharule.

4

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munade kvaliteediomadused

A-klassi munad:

- koor ja kutiikul normaalse kujuga, puhas ja kahjustuseta
- õhuvähe kõrgus mitte üle 6 mm
- rebu läbivalgustamisel nähtav ainult varjuna, ilma selgete piirjoonteta
- munavalge selge ja läbipaistev
- võõrlõhnad lubamatud

5

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

A-klassi munad liigitatakse kaaluklassidesse:

- XL munad - kaal üle 73g
- L munad - kaal 63 – 72g
- M munad – kaal 53 – 62g
- S munad – kaal kuni 52g

Munad liigitatakse ja pakitakse munapakkekeskustes ning seal toimub ka pakendite märgistamine.

Pädev asutus annab pakkimiskeskusele nii loa munade liigitamiseks kui ka eraldusnumbri, mis algab asjaomase liikmesriigi koodiga.

6

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munapakenduskeskusel peavad olema:

- sobivad ruumid
- automaatne ovoskoop – munade läbivalgustamine
- õhurõhu mõõtmise seadeldis
- munade kaaluklassidesse liigitamise masin
- taadeldud kaalud kaalumiseks
- munamärgistamise masin

Munad liigitatakse, märgistatakse ja pakendatakse 10 päeva jooksul alates munemisest.

7

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munade veopakendil esitatav teave

Tootja markeerib igas tootmiskohas munade veopakendid järgmiste andmetega:

- tootja nimi ja aadress
- tootjakood
- munade arv ja/või nende kaal
- munemiskuupäev või ajavahemik
- lähetuskuupäev

8

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munamärgistus

- Kui tootja tarnib munad teises liikmesriigis asuvale pakkimiskeskusele või muule tööstusele kui toiduainetööstus, märgistatakse munad enne tootmiskohast lähetamist tootjakoodiga.
- Tootjakood koosneb numbritest ja tähtedest. See peab olema selgesti eristatavas ja kergesti loetavas kirjas ning vähemalt 2 mm kõrgune.
- Esimene number tootjakoodis (0–3) näitab lindude pidamisviisi.

9

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munamärgistus

- **0 – mahepõllumajanduslikust tootmisest pärinevad munad** – mahepõllumajandusettevõttes kasvatatavatele kanadele antakse süüa vaid mahedalt toodetud sööta ja -lisandeid, tänu millele saab ka neid mune nimetada mahedateks. Kanadele on tagatud piisav ruum, liikumisvabadus ja võimalus liigiomaste tegevustega tegelemiseks.
- **1 – vabalt peetavate kanade munad** – kanade vabalt pidamine tähendab, et lindudele on tagatud pidev ligipääs piisava suurusega jooksualale, kus nad saavad lisaks ringiliikumisevõimalusele ka siblimissoovi rahuldada.
- **2 – õrrekanade munad** – õrrekanadel on võimalik lindlas vabalt ringi liikuda, nad saavad allapanuga alal siblida, õrre peal istuda ja neil on munemiseks juurdepääs pesale.
- **3 – puuris peetavate kanade munad** – EL-is on kehtestatud kanade puuridele ning nendes koos peetavatele kanadele kindlad tingimused, lähtudes lindude heaolunõuetest. Erinevalt eespool loetletud linnupidamisviisidest ei ole puuris peetavatel kanadel võimalust ringi liikumiseks, siblimiseks ja õrre peal istumiseks.

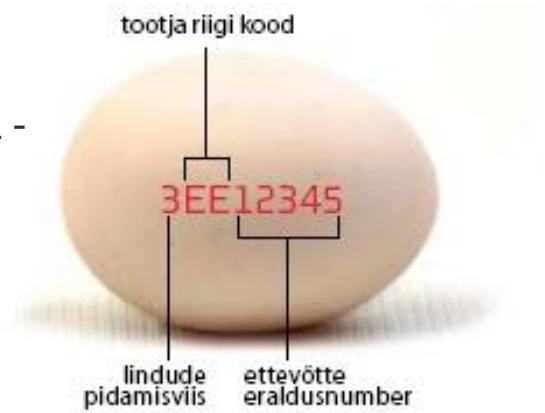
10

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munamärgistus

Järgnevad tootja riigi kood (näiteks EE – Eesti, LV – Läti, LT – Leedu, PL - Poola) ja PRIA-s registreeritud ning registrisse kantud viiekohaline ettevõtte eraldusnumber.

11

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munamärgistus

- A-klassi munad märgistatakse tootmiskohas või esimeses pakkekeskuses kuhu need tarnitakse.
- B-klassi munad märgistatakse tootjakoodiga ja/või mõne muu viitega, kuid liikmesriigid võivad anda ka märgistamise nõudest vabastuse kui neid mune kasutatakse ainult liikmesriigi territooriumil.

12

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Tootmissüsteemide miinimumnõuded: „vabalt peetavate kanade munad“ – kood 1

- kanadel peab olema terve päev avatud pääs jooksuaeda. See nõue ei keela siiski tootjal tõkestamast sinna pääsu hommikutundidel piiratud ajavahemiku jooksul vastavalt headele põllumajandustavadele, sealhulgas headele loomakasvatustavadele.
- Kui aga peaks näiteks inimeste ja loomade tervise kaitsmise huvides olema nõutud kanade jooksuaias viibimise piirang, võib mune piirangust olenemata jätkuvalt turustada vabalt peetavate kanade munadena, tingimusel et munakanade pääsu jooksuaeda ei ole piiratud rohkem kui järjestikuse 16 nädala jooksul. Kõnealune maksimaalne ajavahemik algab kuupäevast, mil ühel ajal lindlasse pandud asjaomase munakanakarja pääsu jooksuaeda tegelikult piirati – 2021.a. kevadel **lindude gripi puhangu alguses Eestis kanade väljaspidamise keeld**.
- jooksuaiad, kuhu kanad pääsevad, on kaetud peamiselt taimkattega ning neid ei kasutata muuks otstarbeks, välja arvatud kasutamine viljapuuaedade, metsamaa ja kariloomade karjamaana, kui pädevad asutused on jooksuaedade karjamaana kasutamiseks loa andnud;
- suurim loomkoormus ei tohi ületada 2 500 kana kasutusala hektari kohta või ühte kana 4 m² kohta. Kui ühe kana kohta on kasutada vähemalt 10 m² ja kui kasutatakse rotatsioonisüsteemi ning kanadel on linnukarja eluaja jooksul võrdne juurdepääs kogu territooriumile, peab karjaalal alati olema vähemalt 2,5 m² kana kohta;
- jooksuaedade raadius ei tohi ületada 150 meetrit hoone lähimast kanade väljumisluugist. Kuni 350 meetrine raadius hoone lähimast kanade väljumisluugist on siiski lubatud, kui kogu jooksuaias on ühtlaste vahemaade järel piisav arv varjualuseid, ühe hektari kohta vähemalt siis neli varjualust.

13

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munamärgistus

- Tähelepanelik tasub olla väljaspool EL-i ehk kolmandates riikides toodetud kanamunadega, sest seal võivad, aga ei pruugi loomade heaolustandardid olla vastavuses EL-is kehtivatega. Esimesel juhul peab olema Euroopa Komisjon sellekohase kinnituse avaldanud. Sellistest kolmandatest riikidest pärinevad munad peaksid saama märgistatud samadel alustel EL-is toodetud munadega nii, et munale prinditud esimene number näitab linnukasvatuseettevõtte tüüpi, sellele järgnev tähekombinatsioon tootjariigi tunnust ning seejärel ettevõtte tunnustamise number.

14

Munapakendi märgistus

- Kui turustatakse mune sellistest kolmandatest riikidest, kus loomade heaolunõuded ei ole veel võrdväärsed meil kehtivatega, kohalduvad erinõuded. Munapakendite välispinnal peavad muust tekstist **selgesti eristatavas ja kergesti loetavas kirjas** olema märgitud **päritoluriik** ja märkus „**tootmisviis ei vasta EU normidele**“. Niisuguse erimärgistusega karpides ei tohi munadel peal olla märgistust algusnumbritena 0, 1 või 2, mis tähistab kõrgendatud heaolustandardiga tootmisviise ja mis oleksid seetõttu tarbijat eksitavad. Kõnealustest kolmandatest riikidest pärinevate munade märgistus tohib alata vaid numbriga 3.
- Kolmandatest riikidest imporditud munad märgistatakse päritoluriigis selgelt ja loetavalt riigi ISO 3166 koodiga.

15

Munakarbi märgistus

- toidu nimetus;
- pakendis olevate munade arv;
- minimaalne säilimisaeg (kuupäev), millele eelnevad sõnad „parim enne“
- säilitamistingimused;
- tootja/pakendaja või Euroopa Liitu importija nimi ja aadress;
- tootjakoodi tähenduse selgitus;
- päritoluriik, kui selle puudumine võib tarbijat eksitada
- pakenduskeskuse number;
- kvaliteediklass;
- kaalukategooria;
- tootmisviis (nt "vabalt peetavate kanade munad").

16

Munakarbi märgistus

- Lisaks kohustuslikule märgistusele võib kanamunapakenditele lisada vabatahtliku märgistuse. Näiteks võib tootja tarbijaid teavitada munakanade söötmissviisist. Söödakomponendina võib viidata teraviljadele (kui vili moodustab söödasegust vähemalt 60%), konkreetsele teraviljale (vili moodustab söödasegust vähemalt 60%, märgitud teravili vähemalt 30%) või mitmele konkreetsele teraviljale (iga märgitud teravilja vähemalt 5%, vili moodustab söödasegust vähemalt 60%).

17

Munade turustamine

- Munade märgistamise nõuet ei kohaldata isiku suhtes, kellel on kuni 50 munakana, kui kanamune turustatakse Eestis olevale tarbijale.
- Kohalikul turul võib munade turustamine toimuda tänava- või turukaubanduse korras ja avalikul üritusel müügipileti alusel või jaekaubandusettevõttes, kus kanamunad turustatakse tarbijale. Müügikohas peab olema esitatud teave müüja isiku nime ning aadressi kohta.
- Munade lävemüük võib toimuda tarbija eluruumis, töökohas või nende vahetus läheduses.

18

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munade ümberpakendamine

- Pakendatud A-klassi mune võib ümber pakendada ainult pakkimiskeskustes. Ühes pakendis võivad olla ainult ühe partii munad. (Leedu munad Läti pakenduskeskuse karpides)

19

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Kanamunade partiipõhine järelevalve

- PTA - s 5 ametnikku erinevates regioonides, kes teostavad teiste valdkondade kontrollide kõrvalt ka muna turukorralduslikke kontrole.
 - Töötavad vastavalt kanamunade märgistuse ja kvaliteedi vastavuse juhendile
 - Järelevalvet teostavad munapakenduskeskustes
 - Kasutavad abivahendeid: pakenduskeskuse taadeldud kaal, ovoskoop ja õhuvahet mõõtmise seadeldis
 - Dokumentide ja munade-pakendite märgistuse kontroll (pakendamise kuupäev, saatedokumendid, partii suurus, kvaliteediklass, kaaluklass)
- Reageerimine vihjetele-kaebustele

20

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Leedu õrrekanade munad (vigane märgistus)

21

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Kanamunade kvaliteedivigade lubatud hälbed

- A-klassi munade partiide kontrollimisel on lubatud järgmised hälbed:
- pakkimiskeskuses vahetult enne lähetamist: 5 %-l munadest võib olla kvaliteedivigu;
- muudel turustusetappidel: 7 %-l munadest võib olla kvaliteedivigu.
- Munadel, mida turustatakse märgistega „ekstra” või „eriti värske”, ei tohi olla õhuvahega seotud hälbeid ei pakkimise ega importimise ajal.
- Kui kontrollitavas partiis on alla 180 muna, kahekordistatakse eespool osutatud protsendimäära.

22

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Munade kaalu lubatud hälbed

- A-klassi munade partiide kontrollimisel lubatakse teatavat kaaluhälvet iga muna puhul. Sellises partiis võib pakendile märgitud kaaluklassiga piirneva klassi mune olla kuni 10 %, kuid järgmise, kaalult madalama klassi mune ei või olla üle 5 %.
- Kuni 20 %-l munadest võivad märgised olla loetamatud partiide ja pakendite kontrollimisel.

23

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Saaremaa mahemunad

Eesti Eggo munad

24

Täna kuulamast!

gynter.voro@pta.agri.ee